

РАДДАВАЯ РУНЬ

Двухтыднёвы літаратурна-мастацкі да-
датак да газэты „Савецкая Беларусь“.

№ 1

Нядзеля, 13 красавіка 1924 г.

№ 1

М. Чарот.

Зарунела.

Зарунела, зарунела аксамітам...
Рэчкай срэбнай—сонцам залілося...
На палёх здратованых, прыбітых.
Паглядзі!.. Вясну радзіла восень!..

Маладняк зялёны, бач, кудравіць,
Ахіляе край іскравым лісьцем...
Аб здабытай вольнасьці і славе
Маладняк шапоча ў песьні-сьвісьце.

Зарунела, зарунела аксамітам...
Рэчкай срэбнай—сонцам залілося...
Паглядзі!.. Над краем ужо зьвіты
Промені—жытнёвыя калосься...

Барацьбой гартованы, расправай...
На прастор, у сінь прыгожа выйсьці...
Аб здабытай вольнасьці і славе
Маладняк шапоча ў песьні-сьвісьце...

Янка Купала.

Крыжы.

1.

О, Крым, нязьведаная казка
Жыцьця мінулага вякоў,
Адным якія былі ласкай,
Для іншых скрогатам акоў!

У шумным пробегу сталеццяў
Нішто цябе, Крым, не згняло,—
Таксама цягнуць рыбу сеці,
Таксама птушка мкне ў сіло.

Адвечным ладам шуміць мора,
А з ім—магнолія, платан...
Аб чым яны з сабой гавораць,—
Спытайся ночку ды туман!

2.

На узьбярэжжы Крымскіх вод
У неба сінь глядзіць Ай-Петры,—
Над ёй аблокаў карагод,
Пад ёй прапасыўістыя нетры.

Глядзіць Ай-Петры ў дол з вышын
На белы хаты, па палацы,
На стужкі каменных пуцін—
Плады нявольніцкае працы.

А я—з далёкіх ніў пясняр,
Па Гаспры з кута ў кут снуюся,
Гняце мне думкі Крыму чар,
Маркотна мне без Беларусі.

Л. Родзевіч.

ЖЫЦЬЦЁВАЕ.

Як жыў - быў чалавек, як сьвет-сьветам такой прыгоды ня знаў, ані гісторыя, ані казка, ані песня.

Нячувана, нягадана, каб бяз мора сьлёз і крыві, каб без вайны, голаду, злыбды адзін цар ды другому

ды па добрай волі,
па жаданьню народу
аддаў ком сваёй нажывы, ад-
даў частку свайго царства.

Моцна трымаўся цар, учарэпіўшыся габдзюрамі, упіўшыся зубамі ў сваю ахвяру і прагавіта лыпаў вачмі, бліскаючы ў бакі, каб яшчэ дзе ўрвануць крывавы кавалак цела жывога народу.

І толькі там, дзе шумяць, хвалююцца чырвоныя сыягі ў мазалістых руках, а грудзі дыхаюць поклічам: пролетары ўсіх краёў, злучайцеся! толькі там і чувана і гадана справядлівае „дай“ і братэрскае „на“, а ўсё дзеля роўнавагі працоўнага сужыцця, дзеля здаровага дабрабыту.

Дык бач—

чуй—

знай: шосты надзвычайны зьезд саветаў пашыранай Беларусі.

І зірнуў з-пад ілба буржуй на гэтыя вагністыя радкі, і заскрыгаталі яго залатыя зубы.

Кісла скрывілася Эўропа, бы п'яўка пасыпана сольюю.

А парлямэнт - скамарох скукярэчыўся, заскомліў і прысеў на заднія лапы.

Закурыўся руды пыл: то рабочы ўступіў на трухлявую порхаўку—пузача беларукага.

Бяззубая злосьць. Ня ўкусіць-жа свой локаць!

— Гаў, гаў...—пустазьвякае стары парадак.

Гаўкай, гаўкай, заплюшчыўшы лыпачы і ўтуліўшы хвост, падбітая сука,—ведаш-бо, што рэволюцыйны вулькан народаў ССРР не патух, што яго магутны выбух плюне агнём злосьці, храбасьне каменем па тваёй аблезлай сыпне, і будзе твой канец, а наш пачатак.

А ты, прась-мярдзеўшы царскай ахранкай, куды морду сваю сьлюнявую тычаш і каламуціш крынічны бег творчага жыцця? Не табе, адкормленаму ласымі астаткамі багацейскіх сталоў і ласкавымі падачкамі „быўшых“, узяняць свой сьвінячы лыч да сьветазарнага сьвята працоўных. Трыся па вуглох, жыруй па сьлядох нашых папасак, а месца, аквечанае крывёй барацьбітоў-вызваленцаў, не паганы!

— Цыц! А то бразну нагой у зубы!

— Плачаш?

— Ха-ха-ха...пішчы, журбуй рудая мыш пад чырвонай мятлой, скаголь сьлёзным тонам. Мой верх! Няхай што я гун—ну дык што! Я барбар, рву пурпурную рымскую тогу патрыцыя, каб завязаць рану, затамаваць дзікую, вольную кроў. А пад зьвярынай скурай-вопраткай трыпахціць маё здаровае сэрца ад радасьці, што бой кончаны—я пераможца. Ты стары, стары, стары!

Наш верх!

Ды, урэшце, нашто нам нашыя і вашыя поэтычныя гордасьці і дасягненьні!

Можа іх ужо ня будзе...

Можа яны згінулі ў комладзе разам з горам, жахам, верай, каханьнем і іншымі падобнымі цацкамі-забаўкамі так званай душы?

Селяніну цікавей, бо карысьней ведаць прычыну ўсходу і заходу сонца, як напыжаны верш з апісаньнем агняцвітаў „божага вока“.

Гэта старое.

Нязьмерна цікавей цыфры досьледаў і вынікаў Менскай балотнай станцыі, узрост навукі і посьпех экспэрымэнтаў у інстытутах і ўнівэрсытэце Беларусі...

Э, ды што тут з вамі дзяцей хрысьціць. Ня той час ды не аб тое нам цяпер ідзе. Ня сьпяюцца нам з вамі, бо ў нас цяпер запявала—фабрычны гудок. А ў хоры нашым не абы хто, а сталічны Менск,

дэбютанты: Віцебск, Полацк, Магілёў і галасістыя: Слуцк, Бабруйск, Барысаў, а ў тон падпяваюць бабуля Вільня, тэкстыльны Беласток ды Горадня, Пінск і інш.

А песня іх:

Гэй вы, мурашкі і пчолкі, з нівак прыземістых, з лясоў цёмнасьценных, хадзіце вы да нас на навуку, хадзеце ў шырока адчыненыя дзьверы да сьветлай, радаснай, абмашыненай будучыны.

Ой, рупныя мурашачкі і раістыя пчолкі, гарнецеся чула-міла да навукі, набракайце ведай, інжынэрце саламяную, тарпяную, непачатую Беларусь удоўжкі і ўпоперак ды каб часта і густа.

Каб агротэхніка не праспала ўсходу індустрыі.

Бо мы загадаем сонцу стаць энэргій жалезнага цела.

І натупыруцца фабрыкі.

А жыцьцё затахкае паскораным тэмпам.

Дык, моладзь, за табой чарга Будзь на старожаы, знай, што найбольш жывучы твой вораг—старое Яно-ж вытраўляе рэволюцыйны імэт, няверай гасіць творчы шал.

Хай сэрца вашае расквітуецца з старым ды гарачыць цела развогненай любосьцяй у чалавецтва.

Хай заіскрыць радасьць адрачэньня ад затаёных старых навываў і павабаў.

Кіньцеся наперад з рашучым напорам, з большай навалай.

Хай праманее сьвятло працоўных у яшчэ цёмную духоўную атмасфэру.

Хвалюйце яе поўнагрудным дыханьнем—дышэце поклічамі.

Покліч нас радзіў—

хай жыцьцё будзе покліч, імкненьне, імэт, лёт.

Думка і воля, уткніцеся ў асяродак мэты!

Наперад!

Язэп Пушча.

(Сябра групы „Маладняк“).

3 песняў „Беларусь“.

1.

Раніцу шчэбет пільнуе
у лісьці жоўта-зялёным.
Туліцца жнівень пад пунай
з ношкай аўсянай саломы.

Сонца бліскучым пласкосьнем
іскры ў тумане губляе.
Ветры—пужлівыя коні—
рвуцца ў мурожныя далі.

У зарасьлях пудзяцца песьні:
выбрыкаваць хочуць—паверце!
Вёска рыпамі вёсьніц
цешыць сялянскае сэрца.

Сівер расой ахрысьціў
паплавы ў сіні шырокай.
Моліцца сонца ў трысьці,
цалуючы ветрась у шчокі.

Раніцу шчэбет пільнуе
у лісьці жоўта-зялёным.
Туліцца жнівень пад пунай
з ношкай аўсянай саломы.

2.

Маладзіца-Беларусь,
паланюся
я тваёй красой!
Атулі мяне ты
у сваё сялянскае крысо!
Касцамі, жнеямі
апеты
выгляд думны твой...
Сонца промень сее жменьню,
а маладняк
пужае сьня
ліствой.
Бядняк,
буянай вёскі сін,
у полі,
дзе шуміць калосьсе,
ня ўздыхае болей
нудным сугалосьсем.
Маладзіца-Беларусь,
паланюся
я тваёй красой!
Атулі мяне ты
у сваё сялянскае крысо!

Ясакар.А. Дудар.

(Сябар групы „Маладняк“).

Паводна.

Над нябёснымі амбонамі
Нехта буйна забуяніўся—
Бараты, залаты.
А паводка гучна-звонная
Пеніць рэчкі бурна-п'яныя,
Ліжа бурныя кусты.

Зьяе-грае сіва-сіняя,
Поле, пушчу вабіць вабамі,
Сыпне перлам жмут у жмут:
Пад аскобленай асінаю
Карагодзіць шлюбнай бабаю,
Люстрам бразьне ў кожны кут.

Вербы пукаюцца пукамі—
На галінах соскі кволыя
Сонца смаглае сасе.
Сон-Вясну дзяўчын гукае,
Цягне сьпеў русальна-вольныя
На узгорнай паласе.

Красавік сьмяецца сонейку
Пад жаўронкамі—пад граньнямі
Лёгкакрылых чараўніц.
Ой, паводка йдзе к сасоньніку,
Акраплёна вырнай раніцай,
Гафтай зорных зараніц.

М. Кліменка.**Вясна ў Менску.**

Праскрыгатала Сьвіслач крыгамі,—
Запенілася мутнай хваляю.
Няма куды прайсці Нямігаю—
Вада кругом—хаджу і плаваю.

Бяжыць, бурчыць вада па раўчуках,
Змывае камяніцу—зьлізвае,
Зьбівае ў кучы лёд—нанізвае,—
Хаджу па сьлізкіх, вострых стыр-
чаках.

З высокіх і касых бляшаных стрэх
Прыгрэты сонцам скрозь туман
сыры

Ляціць наніз і шлёпаецца сьнег—
Хоць з возам пад'яжджай—бяры.

Ужо птушкі зноў лятуць з-за мо-
ра ў Менск,

Пяюць: вясна ідзе, вясна прышла!
Намнага ўжо пабольшаў сьвет-

лы дзень,
І сонца больш прыбавіла цяпла.

І малады.

Хто прайшоў — галаву павесіў.
(Міліёны пудоў у гадах).

Ну, а я малады — мне весела
Разагнацца ў мяцежную даль.

Мне жыцьцё — сусьветная сьвята,
Мне прапаны — большы разгон.
Я цяпер без багацьця багаты
На зары квітнеючых дзён.

Гэта кроў не баіцца сьмерці,
Гэта сэрца распаліць лёд,
Гэтых думак кіпучага сьмерчу
Не абгоніць птушыны лёт.

Вось вышэй-бы за ўсіх узняцца —
Я ўвесь — непакорны шквал.
Што-ж рабіць, калі дух юнацкі
Агарнуў ваяўнічы запал,

Што-ж рабіць, калі фарбы раніцы
У грудзёх завялі карагод,
Што рабіць, калі кроў барабаніць—
Заклікае ісьці ў паход?

Хто прайшоў — галаву павесіў.
(Міліёны пудоў у гадах).

Ну, а я малады — мне весела
Разагнацца ў мяцежную даль.

А. Якімовіч.

(Сябар групы „Маладняк“).

На плыту,

Хвалі бушуюць наўкола сярдзіта,
Вецер сячэ па твары, як агнём.
Лаўка да лаўкі шварцована, зьбіта.
Горда шыбае удаль караблём.

Змокшыя ногі ня знаюць пакою,
Всяхшым пер'ем лятае бусак.
Скручан бязмежнаю я сінявою,
Пільна вартую: дзе выспа, дзе гак.
Вёска за вёскай—расстаўся з Узь-
дзянкай,

Нёман вітаю ізноў я вясной!

Чысты, крыштальны Нёман, як

шклянка,

Так-жа ўсё маніць сваёй пекнатой.

Весел, сьмяецца ён, жывірам задрыгаў,
Мель шарганула за дрот.

Трэ і шаруе назадзе шырыга
Нёмнаў расчынены рот.

А. Бабарэна.

(Сябар групы „Маладняк“).

Ленін у беларускай поэзіі.

„Ленін!

Ленін!

Ленін!..“—

Фабрыка і завод грукоча..

Зашумелі мяцежна першыя словы
з грудзей бунтарска-шумлівага Чарота, ракочучы поэму „Ленін“.

„Яго (Леніна) мяцежныя сталёвыя думы далі нам жыццё, і для нас яго памяць назаўсёды застанецца сьвятою“.

Зашугаў-забуяніў гэткім голасам чырвоны „Маладняк“ у жалобных дні хмурага студзеня „Да ўсіх беларускіх пісьменьнікаў і поэтаў“ („С. Б.“ № 21).

Яго імя, яго жыццё, яго гэнільныя думы, яго сьмерць—вось жывая крыніца звону-рокату гучна-струнных гусляў пад пераборам мяцежных баянаў маладняцкіх.

Жывая крыніца.. Бо „яго вобраз назаўсёды будзе жыць у сэрцах працоўных, заўсёды застанецца крыніцаю для новай барацьбы за камунізм, за аканчальнае вызваленьне прыгнечаных“ (А. Сянкевіч. К портрэту Леніна).

Ленін — ёсьць усюды, у матар’ялістычным (г. ё не абсалютным) значэньні гэтага сказу, як і павінна быць гэнію, які адбіваецца ў рэлігійнай сьвядомасьці, у абліччы бога побач з Буддаю, Хрыстом і інш.

„Няхай вобраз Леніна, як бога, недарэчны, непраўдзівы, але веліч і сіла Леніна ў ім адбіта ў поўнай меры. Так ставіць гэты вобраз халодным розумам матэматыка Грышын (Грышын—„Альманах рэволюцыі“ у руках Леніна“).

Жывая крыніца...

Якімі-ж чарамі-каўшамі зачарпнулі яе беларускія баяны мяцежныя? Якімі фарбамі-зыкамі прыбралі гэты магутны вобраз „бацькі і прарока“? На якім прасторы, у якіх пералівах сьветацеляў зьмясьцілі пяўцы маладняцкія ўсю веліч і сілу гэтага вобразу асілка думак і волат дзейнасьці бясьсьмертнага Лені-

на? Якімі жар-словамі ўвабралі постаць яго магутную?

„Ён сам—з поэм поэма.

Не ў пергамінах,

Не ў фоліантах,

Ня ў маршах жалобных,

Ня ў статуях,

Ня ў фарбах,—

У жыцьці“.

(Бядуля. Чорна-чырвоная жалоба).

І Бядуля шукае сэкрэтаў лініяў і фарбаў, каб увекавечыць „з поэм поэму“ у пераплячэньнях новых зыркніх вобразаў. У хаосе згукаў гармонію мілагучных буяна-вольных рытмаў знаходзіць на вянок:

„Поэты з вобразаў і рытмаў
мілагучных

вянкі плятуць яму на маўзалеі
з сотняў вершаў, нібы неза-

будкаў“.
(ibidem).

Толькі вольна-дынамічная плынь вобразаў, толькі кінорытмічны бег Ленінскіх гукаў тоўпіць у сабе гэты вобраз віхорнага асілка.

Толькі Чаротаўскае гордае п’янне камяніц гораду і драўляных хат віхруе новай поэмаю, як

„Галосыць заводы і фабрыкі...

І вёска... блакітная вёска

Таксама ў жалобных фарбах

Лье за сьлёзкаю сьлёзку...

Поле, лясы і курганы

Глядзяць сіратліва“.

(Чарот. „Ленін“).

Толькі „жалобны плякат“ над магілаю няўміручага Леніна, алавітага адходнаю іграю гудкоў, зьмяшчае ў сабе ўсё зачэрпнутае з жывое крыніцы.

А сумна-ігрывыя жалем нязьмерным песьні малодшых баянаў маладняцкіх дапаўняюць пераборы гучна-струннай ліры беларускай.

І вось праз гэта новае тахканьне мяцежнага сэрца ліры беларускай пралілася жывая крыніца тымі вобразамі, якія тоіць у сэрцы кожны пролетары. Пераб’ягаюць чорна-чыр-

вонымі стужкамі жалобныя дні хмурага студзеня, а на іх яскравыя зоры-малюнкі перажыткаў шматмільённага пролетарыяту, які схіліў сваю голаў над магілаю любімага Ёльліча.

Чарот поэмаю „Ленін“ разгортвае старонкі рэвалюцыйнай завірухі ад межаў сямнаццатага году да дваццаць чацьвёртага на вёсцы. І на гэтых старонках, дзе наша курганнае поле:

„Адвеку мы спалі“...

Калосьсямі жыта заводзіць“,

ва ўсёй велічы Ленін, як яго ўспрыняў і пакахаў „селянін Мікіта“, што жыве „У вёсцы блакітнай, сярод васількоў-калосьсяў“.

Сямнаццаты год. Кераншчына.

„Паны галаву скруціць гатовы нам...“

Вайна да пабеднага канца...

На фронт коні і людзі...

Сыны на вайне.

Можна сынкі забіты?

Плача Мікіта,

Плача і слухае“.

І вось з трох аднаго захавала доля—Міколу, які вяртаецца дамоў і вешае на сьценцы портрэт.

„А мяне прасьцярог—вось гэты,

Плечы яго не ў палетах...

Завуць яго—Ленін!..

Я і ты—шануй яго у сэрцы“.

І Мікіта паслухаў сына, тварам к сьценцы стаў на калені і шэпча:— „Ленін, Ленін“... Але сын пераначваў толькі адну ноч „пад портрэтам на лаве“ у бацькавай хаце. Ён у сьне пачуў Леніна словы:

„Без вайны, без вайны змагацца!

Хто за вайну—расстраляць!

і яго кліч:

Фронтам, фронтам ядыным!..

Ня траціць ні аднэй гадзіны!“

Назаўтра „са сьцяны задумены Ленін поглядам сьмелым благаславіў іх разьвітаньне“. Сын пашоў выпайняць заветы Леніна, а Мікіта застаецца з портрэтам, якому „бяз слоў, але горача моліцца“.

Спынілася вайна. Закіпела буйная праца. Сын Мікіты на заводзе працуе і

„Палюбіў Мікіта моцна Леніна, Палюбіў—ну проста дасьмерці...“

І ў той дзень вясёла-вясеньні Пакляўся яму толькі верыць“. А калі „Сялянскія хаты Ёмя Леніна зрабілі сьвятым,—Зналі ўсе—ён ня любіць багатых,

Яго імя—то бог беднаты“.

Мікіта „быў вельмі рад, што яму маліўся першым“, і сьмела на сходах гукаў: „Я і мой сын—комуністы!“... Ён знае, што „каб ведаў Ленін“ аб тых непарадках, якія творацца ў яго вёсцы, то іх ня было-б.

„Таварышы! давайце хэўраю

Да Леніна напішам ліст...“

Ён адзін комуніст,

Што спагадае аб нас“...

Ён падзеліць маёнткі, дасьць надзелы, „а мы, мы самі зробім комуну, ня мы—нашы дзеткі“. Але вось у час пісаньня мужыцкай ноты да Леніна Мікіта вестку ад сына прыносіць на сход.

„Піша ён і аб Леніне... хворы...“

Пахіснулі сяляне галовы,

А пярэ заскрыпела і змоўкла

На паўслове мужыцкае „ноты“...

І рашае сход: „пачакаем трохі;

Даць спачынак—здараўю па-рука—

А Мікіта паедзе праз год... на сёмуху,

Завязе ліст у самыя рукі“...

І Мікіта пралівае сьлёзы ды глядзіць на портрэт.

„Мікіту здавалася часта,

Што портрэт на сьценцы гавора,

Што папера словамі шастае,

Як Мікіта кажа пра гора“.

І вось, нарэшце, пракляты дзень, калі.

„Заплаканы горад...“

Сёньня весткаю вёску ня радуе...

У бязмежныя далі-прасторы

„Ленін памёр“—нясе радыё“.

Мікіта заліваецца сьлязамі і ня хочацца верыць:

„Хай памёр... Але ў сэрцы на-шу я

Яго імя—ён будзе жывым“...

Вачэй ня зводзіць Мікіта з портрэту.

„А портрэт, як і быў задум-лёны,

Як раней ён—і вока жмурыць...“

Ніякай няма перамены

У вялікай магутнай натуры "...
І галосаць заводы і фабрыкі, вёска пралівае сьлёзы—усе адчуваюць вялікую страту, але ня распач:

Над магілай жалобны плякат
Чытае пролетар'ят:

„Выпаўнім заветы Леніна“.

Вось той круг вобразна-тыповых ўспрыманняў вёскаю асілка Леніна, разгорнутых мастацкім пэнзлем Чарота.

Хіба патрэбны яшчэ якія гістарычныя спраўкі, каб давесці тыповасць гэтай уплывасці, гэтага абагатварэння вясковаю бяднотаю „аднаго камуніста, якім ён спрыяе спагадае“?

Найлепшаю сьведкаю—гэта чорна-чырвоная жалба, якая сьвіткай сьцюжы шэрай апранула ўвесь сьвет пролетарскі ў марозныя дні студзеня „пачатку году сёмага кастрычнікавай буры“.

Бы глугі чорныя агідных каршуноў

Трубкі тэлефонаў клявалі вушы
І злавяшчуньнім клёкатам хрыпелі словы два:

„Памёр Ленін“.

(Бядуля—„Чорна-чырвоная жалба“).

І Бядуля гармоніяй вобразаў выткаў з тыповасці гэтых сумных дзён сваю поэму вянок таму, хто „з тысячы патрэбаў тысячу вачэй з нямою думаю“ адусюль глядзеў на вуліцы жалобныя.

„Абрысы чэрапа так дзіўна-вялічавы,

У ім туліцца дабро і бацькі і прарока,

Сталёвы гарт бароцьбаў асілка-вялікана,

І думы гэнія, што каленай страдой

Імчацца, віхрацца, пылаюць

З ушчэльляў прошласці туманнай

У будучыны сонечную далеч“.

І вась аб ім „жар-птухі радыё з Масквы“ разносяць па ўсім сьвеце вестку:

— Памёр Ленін,

— Няма Леніна,

— Жыве Ленінізм.

На ўсім сьвеце адбываюцца жалобныя дэманстрацыі і мітынгі рабочых,

„Бо кожны сэрцам разумее,
Што Леніны ў гісторыі чалавечтва

Ў тысячагодзьдзі толькі раз бываюць,

Якія твораць эры на зямлі“.

Вось чаму кожны край пасвойму веліч яго ставіць.

— Ленін—Конфуцы

— Ленін—Будда,

— Ленін—Майсей,

— Ленін—Хрыстос,

— Ленін—Магомэт,

— Ленін—Наполеон,

— Ленін—Бісмарк,

— Ленін—Вашынгтон,

— Ленін—Маркс.

Але ці толькі веліч і сіла выявілі гэтыя жалобныя дні? Не, гэтыя дні спавіты ўсёй глыбінёю шчырасьці пачуцьцяў працоўных, шчырасцю і пяшчотнасьцю кахання да свайго правадыра „бацькі і прарока“. Што можа быць шчырэй, як „галошаньне дзядоўскае“ беларускай кабеты ў шэрай вёсцы:

„На каго-ж ты нас пакінуў, ой, татуленька!

Асірацелі без цябе мы, ой, зязюленька!“

І, ставячы сьвечку, яна „пэўна, што за любоў к гаротным ён пападзе у рай нябесны“.

У гэтыя жалобны дні

„Творчы дух людзей, натхненьнем поўны,

Цяпер краёў і мудрасьць Леніна шукае“.

І ўсе: вучоныя, філёзофы, поэты, кампозытары, маляры, скульптары, кожны гэтай мудрасьці пасвайму шукае, каб вячком сваіх твораў увекавечыць яго памяць.

А мудрасьць яго ў яго ўласным творы:

„А яго найлепшы твор, найлепшы монумент ССРР“.

Якую-ж позыцыю займае сярод гэтых вобразаў Ленінскае ўплывасці, сярод гэтых тыповых сьціслых момантаў перажыткаў проле-

тарыяту ў жалобныя дні беларуская
маладняцкая ліра ў асобе яе мя-
цежных Баянаў? Якім сьветам ату-
ляюць яны гэту вялікую постаць у
сваіх вобразах?

Мы ўжо бачылі, дзе стаіць Чарот
над магілаю Леніна. Выпаўненне
яго заветаў, вось Чаротаўскі „пля-
кат“ жалобы, які апраменьвае шлях
наперад—дарогу Ленінскую.

І А. С-ч бачыць, як

„Па ўсіх абшарах
Устаюць угартованы,
Леніным узброены
Мільёны ленинцаў,

разам з якімі ён кажа:

„Пойдзем у далё“.

Бо „Будда

Хрыстос

Магомэт і

Конфуцы—

Што яны сьвету

У пораўні з Ленінам?!

Што нам іх мары

З іх лятучэньнямі!

Сьвет атрымаў хоць раз

Мараў зьдзейсьненне

Толькі праз Леніна.“

(А. С-ч. „Мы страцілі Леніна“.

„С. Б“. № 21).

І вось голас рабочага, наборшчы-
ка Глушакевіча, поўны веры, што
„Ня згасне Ленінскае сонца,
Ня змоўкне Ленінскае слова.

(„Леніну“ „С. Б“. 21).

Ня згасне, бо ці-ж можа згаснуць
і змоўкнуць бяссьмертнае? І хоць

„Сягоньня жалба на сэрцы,

І думкі і словы нямеюць...

Бяссьмертны ахвяраю сьмерці

Сягоньня зрабіўся Ленін.

(Дудар *. „С. Б“. 21).

Але ня плачам гучыць ліра ма-
ладняцкая па свайму бацьку.

„Беларусь, ён твой бацька кры-
віч,

Ён з магілы тваёй скінуў ка-
мень,

Ён твой бацька, ён бацька
Украіны,

Ён сын працоўных загонаў.
Ён ня даў, не даваў вас на

гандаль, кпіны.

Яго словы—крык мільёнаў“

І Андр. Александравіч заклікае:

„Калі-ж плача хто—сьлёзы лепш
вытры!

Прад кнігаю стань на калені—
Бі вачыма па літарах,
Чытай бяссьмертнае—Ленін“

(Ленін. „С. Б“. № 20).

Крывёй льюцца гарачыя словы
і ў Анатолія Вольнага:

„Сёньня ўсе мы—адны, сёньня
ўсе мы—адны;

Ўвесь Саюз весткай скручаны
ў сум,

Сёньня думаць—адно! Сёньня
думаць усім!

Бо няма ўжо больш Ленінскіх
дум“.

(Слоў ня трэба „С. Б“. № 18).

Думаць усім, каб замяніць гэту
вялікую страту, і ня хочацца ве-
рыць, што яго сярод нас няма.

„Не!

Ён не памёр...

Ты хлусіш медны кабель...

Ці хто мора хвалі

Ўгадае загаціць?“

Вырываецца з грудзей у Н. Чар-
нушэвіча пытаньне, і гучыць адказ:

„Не!“, бо ён чуе, як зьвіняць

Ленінскія струны ў рэвалюцыі.

„Вунь яны зьлева

Граюць

Па культурным захадзе;

Вось яны справа

Зьвіняць

У азіяцкі ўсход“.

І яго голас зьліваецца з зыкам
маладых ленинцаў:

„Заўсёды гатоў“.

І вось, як-бы пад’агуліўшы гэтую
пагатоўнасьць, гэты імпэт ісьці да-
лей сьледам Леніна, Бядуля праз-
рыстым вокам пранікае ў будучыну
і з вышыні зьдзейсьнення ўсіх Ле-
нінскіх дум ускладае вянок глыбо-
кай веры ў шанаваньня памяці пра-
вадыра будучымі пакаленьнямі.

„Усьціхне бура бояк, спрэчак,
Ня будзе ані клясаў, ні народаў,

А будзе ўсюды

Вольны, творчы чалавек“.

І тагды люд, як у Чырвоную Мэк-
ку, будзе штогод ісьці

„Саркафэг той паглядзець,

Дзе спачывае на Чырвонай

Плошчы

Вялікі правадыр працоўных
мас...“.

І „Дзівіцца будуць тыя пака-
леньні

Ленінскаму гэнію,

Што думкамі і дзеямі

Тысячагодзды пранікаў“.

Вось ідэолёгічны сынтэз белару-
скай ліры аб Леніне.

І „нарэшце“ перад намі выплывае
апощняе пытаньне: якое-ж значэнь-
не Ленінскай плыні ў беларускай
поэзіі?—Перш за ўсё, па нашай дум-
цы, гэта ў тэй прабоіне як з боку
зьместу, так і з боку формы, якую
зрабіла ў беларускай поэзіі новая
крыніца Ленінскіх матываў, настраюў
і адчуваньняў. Ужо поэмаю „Ленін“
Чарот расчыняе новае вакно, праз
якое павінны пасачыцца з крыніцаў

пролетарскага й сялянскага быту
жывыя струмені тыпізацыі жыцця.
Другое значэньне—у дынамічнасьці
вобразаў, якую выклікалі новыя
крыніцы творчасці. Гэтая дынаміч-
насьць вобразаў адкрывае перад
маладняком новую пуціну мастац-
кай творчасці. Дае новыя сродкі
дзеля мастацкага адбітку жыцця ў
поззіі і літаратуры наогул. Дае маг-
чымасьць поўнасьцю выявіць у ма-
стацкіх творах праламленьні ў жыць-
ці ленінскіх струн вума і сэрца.

„Біце вачыма па літарах,
Чытайце бяссьмертнае—Ленін!
Вольніцкім словам аблітыя
Вы, хто раней былі цені“.

(А. Александровіч).

Анат. Вольны.

(Сябар групы „Маладняк“).

Ой, палі...

Ой, палі прамяніста-жытнёвыя,
З бязупынным размахам пляча,
—Хоць у горадзе ў ботах я новых
Ды з журбой васільковай ў вачах...
Нібы эраньня ў лапцёх з аборами
Я падпасак з сялянскіх харчоў
Захапіўся сінімі ўзорами
Васільковых родных палёў...

Ой, аборай звязаліся з вёскай вы
—Ой, палі!.. вам ад іх не ўцячы...

Ну, а я па франтах з дабравольцамі
Для таго, каб палём цывісьці.

А сягоньня... ну, сонца стрымаць-бы
—Ды ў вёску па дроту пусьціць...
Вось таму і званю я ў кавадлы,
Каб сонца схваціць у ціскі.

Ой, палі, з неабдымным крокам,
З бязупынным размахам пляча,
—Вось чаму я ад вас далёка
З васільковай журбою ў вачах.

А. Александровіч.

(Сябар групы „Маладняк“).

Лепш ня сунься...

Сонца, ты любіш купацца па стрэхах,
Любіш сесці на згінушым крыжы.
Ведай толькі, кажу я ня сьмехам,
Лепш ня сунься са мной на нажы.
Раззлуеш—паламаю я рэбры,
Пакрываўлю мядзяны твой твар.
І рассыпіша дожджыкам срэбным,
Як хвачу за касу тваіх мар!..
Глянь само, ну, як мне не злавацца,
Абняло крыж, струхнелы, як пень...
Без сьвятла, бачыш, людзі за працай,
Горне іх бяспрытульны цень...
Мае грудзі сыіскаюцца туга;
Злосьць скрыгоча—цябе разьбіць...

Але... я, як і ты валацуга,
А працоўным буду служыць!
І ты лепш сьвятла шчырай жменьы
Кінь глыбей у жыцьцё, ня блудзі...
Скажа дзякуй табе сутарэньне—
Разам вільгаць, страхне з грудзі...
Ганарыцца ня варта бляскам;
Ёсьць-жа шляхта,—пашто адбіраць?
Ты зірні толькі ў нашыя казкі,
Прывітаеш плячмі гэту раць...
Дык пакінь ты лізаць фарбу стрэхаў,
Кінь туліць да сябе крыжы.
Калі-ж не, дык кажу я ня сьмехам,
Лепш ня сунься са мной на пажы!

М. Чарот.

(Сябар групы „Маладняк“).

З цыклю „Вясеньні балаган“.

Пяю... пяю аб вясне...

Вясна ідзе паводкай...
Вясною дзень ясьней,
Вясною жыць салодка...

Зямля ў прыгожых фарбах,
Людзмі смяецца вуліца,
Заглянуць сонцу ў твар-бы,
Калі за хмары туліцца...

Што сонца? Я і вы
Вясну бывае ганім,
Калі парыў гульбівы
Закружыць ў балагане...

Балаган вясеньні,
Вясеньні балаган...
Сонца бляск рассяяны—
Ад сонца людзі п'яны.

Вясна ідзе паводкай,
Вясною дзень ясьней,
Вясною жыць салодка—
Пяю... пяю я аб вясне...

* * *

Кожнага свая вясна
Сагравае сваёй сарочкай...
І ня трудна яе спазнаць—
Яна міргае нам вочкамі.

Вочы вясны для мяне—
Сонца гарачага промень...
Ў бойках я камянею,
Рэвалюцыі кліч мяне пройме.

Калі аружжам ляскалі,
Дым віўся цёмнай хмасай,
Вясна была мне казкаю,
Аб ёй я толькі марыў...

Цяпер-жа фабрык трубы
Пярсыценкамі ніжуць блакіт...
Рань вясну мне трубіць,
Сенажаць вітае ракітаю...

Я люблю вясну гэту,
Яна мне міргае здалёку...
Напіцца хачу я сокам...
За маёю вясной ідзе лета.

* * *

Клякоча бусел на ліпе,
Вартуе ён зноў прагумённе...
Сонца іскрыцца і ўсхліпвае,—
Купаецца ў сіні вясеньняй...

Жаўранак звонам заліўся,—
У поле склікае раць...
Узняўся к блакітнай высі
Першым вясну вітаць...

Лысіны гор пачарнелі,
Толькі лагчыны ў сьнягу...
Балота ў пушыстай белі
Птушкай гамоніць: ку-гу!..

Гэту вясну калісьці
У вёсцы спаткаць быў рад
Пад шаптаньне кляновых лісьцяў
Над сагнутай жабрачкай хатай...

* * *

Я люблю вясну селяніна,
Першай ральлі радочкі,
Калі кормяць поле асьмінамі,
Каб пасья—збіраць бочкамі.

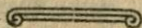
Па-над вёскай
Месяц чуць выгляне,
Пабеліць дрымотныя хаткі...
Жарабочак порсткі

Іржэ на выгане,
Бягучы на начлег з маткай...
Вішні ўсыпаны
Кветкамі-сьнегам...

Люба слухаць дзяўчыны сьпеў...
Нясупынна
Хлопец лаецца з гневам,—
Першым прысьці не пасьпеў...

Што слова—ад сэрца ўсё чыста,
Хоць кахае яе, небарака...
Разам з ім хачу быць віхрыстым,
Разам з імі смяяцца і плакаць...

Разам з імі ў вясеньняй сіні
Гатоў палюбіць увесь сьвет...
І чакаць, пакуль перакіне
Новы дзень з вясны у лета...

Тое, што ў друк не папала.

Газета „Сав. Беларусь“, наколькі магчыма, зьяўляецца школай для маладых беларускіх пісьменьнікаў. На яе лістох выгадаваўся, бадай, увесь наш маладняцкі Парнас, які складае цяпер моцную літаратурную групу пад назоваю „Маладняк“.

З усіх куткоў Беларусі, з самых заняпалых вёсак, моладзь (апрача корэспондэнцыяў) прысылае шмат вершаў і апавяданняў.

Чуецца імкненне да творчасці, да абрысоўкі новага жыцця. Вялікі Кастрычнік, разбудзіўшы ніз, надаў ім якісьці ўсёўзрастаючы поэтыцкі настрой.

Матывы вершаў?

Розныя сучасныя прыгоды жыцця. Новы быт. Політычныя здарэнні. Прырода.

Форма вершаў?

Болей усяго прымітыўная, у народным духу. Часам чуюцца ўплывы беларускіх песьняроў з эпохі адраджэння.

Кожны з такіх маладых аўтараў закідвае рэдакцыю матар'яламі і запытаньнямі аб тым, чаму ня друкуюць...

Ня глядзячы на тое, што рэдакцыя вельмі чутка адносіцца да маладых пачынаючых песьняроў, аднак здавальняць усіх цяжка з тых прычын, што над матар'яламі пачынаючых пісьменьнікаў прыходзіцца вельмі шмат працаваць, каб іх можна было з бядой напалам выдрукаваць.

Такія пачынаючыя часам ня ведаюць самых элементарных правілаў вершатворчасці і мала читалі з сучаснай літаратуры. Аб самай мове, аб граматыцы ўжо тут гаварыць ня будзем. Гэта няхай застанецца сэкрэтам рэдакцыі і аўтараў...

Пастараемся тут даць беглы кароткі агляд надрукованых матар'ялаў перад тым, як адправіць іх у рэдакцыйную карзіну. Іх у нас вялікая кіпа.

Пладавітым зьяўляецца тав. Я. Будзька.

У вершы „Людзі хочуць навукавай гаспадаркі“ ён кажа:

Каб вы зналі, добры людзі,
Вёска наша цяпер ў цудзе.
Я праз цудзік раскажу,
Усе я цуды разлажу.

Хоць „людзі“ і „цудзе“ рыфма нішто сабе, але аўтар ва ўсім вершы так нацудзіў, што аж вушы вянуць.

Вось бярэм з яго цыклю „Школьныя частушкі“:

Наша школа вельмі рэзва.
Мы ўлюбіліся ў яе.
Бяда таму, хто палезе.
Эх, пакажам мы табе!

Пісаць на лад народных частушак — рэч уздзячная і модная цяпер у розных газетах, калі праводзіцца нейкая кампанія сярод сялян. Але няхай сабе Будзька прыслуховаецца да народных жывых частушак. Там ёсць зграбная рытміка, прыгожыя вобразы, ядраная мова, дасьцігнасьць. А ў частушках Я. Будзькі гэтага нічога няма.

У Я. Будзькі ёсць шмат вершаў з школьнага жыцця, нават цэлыя поэмы. Але колькі мы ў іх ня шукалі хоць аднаго якога поэтыцкага вобразу або гладкіх музычных радкоў — на жаль, нічога не знайшлі.

Чытайце, сябар Будзька як старых клясыкаў, так і новых поэтаў. Вучыцеся. Потым пробуйце пісаць. А пакуль што бачым у вас адно толькі шчырае жаданьне без усялякай таланавітасці...

З вершам на сьмерць Леніна выступае Я. Мазуркевіч. Вялікі верш пад назоваю „Жалоба“. У гэтым вершы ёсць і РКП, і чырвоныя сьцягі, і ССРР, і ўсё, што толькі можа быць выкарыстана для артыкулу. Але верш слабы як з боку настрой, таксама і з боку тэхнікі.

Даем для прыкладу некалькі радкоў:

Сьцішна... Жалем сьціскаюцца
грудзі...

Веры наймецца таму,
Што бяз Леніна жыць будуць
людзі,

Што піша прырода законы яму.
Бязумоўна, тут ёсць думка, але няма поэзіі. Апрача гэтага „жалем

сьціскаюцца грудзі—жыўцом вырваная фраза вядомага верша М. Багдановіча „Край ты мой родны“.

Запазычаных фраз у вершах трэба страшна асьцерагацца!

Верш Леніну напісаў і Я. Чабор. Вершык вызначаецца сваім шчырым пачуцьцём. Пачынаецца ён так:

Настаўнік! Ты памёр... Няма цябе на сьвеце,

Няма правадэра мільённай беднаты...

Гэтыя два радкі досыць гладкія, але затое другія два радкі ўжо кульгаюць:

Памёр!.. дык сьпі, а мы, навукі твае дзеці,

Праложым далей сьлед, дармо, што ён круты!

Які гэта сьлед і чаму ён круты? Тут, мабыць, ня сьлед, а шлях. У далейшым працягу гэты верш зноў жа нагадуе раздум'і артыкулярна-прозаічнага характару.

Вобразы, вобразы давайце, тав. Чабор! Патрэбен яскравы налёт думак і новыя формы з тэхнічнага боку!

Надта ўжо ў вас старынкай аддае. „Пад уплывам апошніх здарэнняў у нас на Беларусі ў маю душу папаў першы прамень поэзіі і вынікам гэтага зьявіўся верш“.

Так піша ў рэдакцыю Янка Галіна. Яго верш называецца „Матуля“:

Беларусь—мая ты маці,

Родная старонка.

Ўзгадала ты, ўзрасьціла

Шмат сыночкаў, маці.

Нашто, сябра Галіна, перапяваць старыя адраджэнцкія матывы? Апрача таго, вы бярыце цэлыя радкі з Я. Купалы і Коласа. Дайце сваё, новае!

Але там, дзе вы стараецеся даць сваё, выходзе куды горш!

Я-ж з малодшых з ёй

Застаўся і падросшы бачу,

Засмуцілась штосьці маці,

Заняпала маці.

Тут ужо аўтар зьехаў з пачатага зьмеру і забытаўся.

Далей зноў жа ў дзіцячай форме аўтар гавора аб гэі частцы Беларусі, якая знаходзіцца пад панамі. Аўтар спадзяецца, што і там на Захадзе вызваліцца гаротны селянін.

Адно, што застаецца ў вершы—гэта добрая думка. Відаць, што сябра Галіна сачыць за здарэннямі нашага краю—і гэта добра!

Аб здарэннях апошніх дзён адклікаецца і вясковы настаўнік:

Наша шчырае вітаньне,

Самы лепшыя жаданьні

Усім далучаным краінам—

Горкам, долам і раўнінам,

Вёскам, мястэчкам, паветам,

Старым, моладзі, кабетам.

Заглянула ясна сонца

У нашы цёмныя ваконцы.

І г. д. і г. д. Вясковы настаўнік сыпіць гарохам.

Падзеі самыя новыя, а напісаны старымі словамі. Панатужцеся, настаўнік, аб новым — пановаму і пісаць!

Зварачвае на себя ўвагу малады хлопец, сын селяніна з глухой вёскі Барысаўшчаны, Алёшка Кашэль. Як старадаўныя народныя поэты, ён на вечарынках дэклямуе—спявае свае вершы пад акомпанімент гармонікі, а ўсе сабраўшыся слухаюць з зацікаўленасьцю. Яго матывы—новы быт: самагонка, поп, хрэсьбіны і г. д. Хлопец ня ведае законаў вершаваньня, аднак вершы ў яго (цікава ці граматы, ён бо сшытак яго вершаў быў запісаны грамадзянінам П. Шырынскім і прысланы ў рэдакцыю) выходзяць гладкія і ядраныя:

Хлопец ужо позна,

Сусім ужо ня рана,

Але ўсё-ж я раскажу

Пра бяду Івана.

Гэта, хлопцы, не мана—

Было у самым дзеле.

Пачалася ўся бяда

Рана у нядзелю.

У нядзелю наш Іван

Падышоў да жонкі,

„Слухай, Зося, дай-ка зробім

Сабе самагонкі“.

У гэткім стылю ўсе вершы. Жывыя і дасьціпныя. Не адважымся сказаць, напэўна, але тут, магчыма, і ёсьць самародак-поэт з сялянскай гушчы.

Цікава дзеля параўнаньня паставіць побач з творамі гэтага вясковага хлапца верш „Каханьне“, падпісаны настаўнікам М. Лабовічам:

„Мілая, родная, каханая Д...
Моцна цябе я і шчыра люблю.
Белыя грудзі твае і шчочкі
І сумленную долю тваю.

Сплетнямі, Даша, цяпер ты аб-
кружана,
І трымаешся у сеці злых языкоў.
І покуль што ты к Хамічкам
прыкутая
Церпяліва абгаворы ты зносіш
бяз слоў.

Дык-жа уцешся Д... каханая,
Говар гэты стаў у мяне падгніваць.
І прыдзе к нам воля чаканая,
жданая,

Якую мы доўга мусілі ждаць“.
Гэты верш даём цалком.

Ён цікавы сваёй бязграмаатнасьцю
і характэрны як для вясковага
настаўніка па свайму замыслу. Па-
добнага роду бязглуздыцы ў рэ-
дакцыю паступае вельмі шмат.

Робячы пераскокі ад твораў ад-
наго недрукаванага аўтара к другому,
часам спаткнеш і адшліфаваныя

словы. Возьмем, напр., некалькі
радкоў з верша Ахрэма Касача.
„Памёршым байцам свабоды“
(18 сакавіка, 1871 г.):

Пад пуляй сьвінцовай, кінжалам,
снарадам
Ляглі у змаганьні усе, як адзін.
Вы скошаны, зьнішчаны ўраж-
жым урадам,
Пажыўшы на сьвеце так мала
гадзін.

Гэта найлепшыя радкі з усяго
верша Касача. Адчуваецца знаёмства
з законамі вершаваньня. Аднак верш
да друку не падходзіць. Аўтару
трэба яшчэ папрацаваць.

Што казаць у канцы?

Зьявілась новая маладая Бела-
русь, якая цікавіцца ўсім тым, што
дзеецца вакол, будзе новае жыццё,
вучыцца, чытае, піша... Гэта зьявішча
надвычайна прыемнае і, ня гледзячы
на ўсе дэфекты; шмат ад яго можна
чакаць карыснага, творчага ў са-
май блізкай будучыне.

Аглядальнік.

„Сьвяты Ян“.

Арганісты, пан Сарнэцкі,
Убіраць прыйшоў касьцёл.
Заўтра сьвята, фэст важнейкі...

Эх, у ксёндза будзе стол!
А гасьцей, гасьцей наедзе!
Арандатар, паноў;
Многа будзе на абедзе
Розных клерыкаў, ксяндзоў.
Там пальюцца рэчкай віна,
Грымне весела раяль,
А ксянжулькіна Мальвіна
Аздабляць будзе той баль.

Стаў народ ужо зьбірацца
З розных мест, далёкіх сёл...
Ну, то трэба пастарацца,
Якнайлепш убраць касьцёл.
На дзядзінцы ўюць дзяўчата
З красак-зелені вянкi.
Праца шчыра распачата.—
Завіхаюцца жанкі.

Арганісты знае дзела
І мастацкі мае густ,
Рэй вядзе ён пэўна, сьмела,
Хоць мазоліўся тут глазд.
Ды затое-ж на здзіўленьне
Быў убраны той касьцёл.

Сьвяты Ян паўзверх адзеньня
Апяразан быў упол
Паяскам з жывых расьлінак,—
Проста Ян аж зіхаціць,
Як-бы той сьвяты будынак
Ён хацеў сабой зацьміць.

А касьцёл быў у чэсьці Яна.
На падмурку сьвяты Ян
Першым чынам яшчэ зрана
Вельмі гожа быў убран.
Павыходзілі з касьцёлу,
Затрымаўся арганіст,
Сам давольны, сам вясёлы,
Прад людзьмі і богам чыст.
Запыніўся перад Янам.
Эх, і хораша-ж убран!
Дагадзіў парафіянам,
Дагадзіў Сарнэцкі пан!
Хараство, любата!
А вяночак!
Паясочак!

А як ручачка ўзьнята!
Пастаяў крыху Сарнэцкі:
Гэта—Ян, брат, ня сноп грэцкі,
Адпусьці ты, божа, грэх!
Паказаць людзям ня сьмех:

Хоць вязі яго ў Варшаву,
 Хоць у Вільню, хоць куды.
 Так зрабіў Сарнэцкі справу,
 Як ні ў якія гады!
 Толькі вось адна загана:
 Вянок трохі завысока.
 І Сарнэцкі ў момант вока
 На падмурок—скок да Яна,
 Але тут неспадзявана—
 Стук сьвятога плячуком!
 Ян аб землю старчаком!
 Дарожачкай самай проста!
 Ды галоўкай аб памост той!
 Лоб пабіўся на кавалкі,
 Нос зьляцеў аж на дзядзінец.
 Вось гасьцінец дык гасьцінец!
 Эх, зьлёныя-ж вы, палкі!
 Па касьцёле гук панёсься,
 Бы злы дух зарагатаў.
 Пан Сарнэцкі аж затросься,
 Холад, жар яго праняў!
 Што-ж то будзе? О, няшчасны!
 Што рабіць тут? Што чыніць?
 Лепш-бы чэрап свой уласны
 Аб памост яму пабіць.
 Ломіць рукі арганісты,
 Тужыць, вохкае, бядак.
 Мусіць, сам злы дух нячысты
 Так накіў з яго, лайдак!
 — Што, пан, гэтак засмуціўся?—
 Зіркі—сусед яго Вінцэнт!
 —О, мой браце! Ян пабіўся,
 На кавалачкі, нашчэнт!
 Бачыш—нос дзе, унь дзе вушка,
 Там кусочак барады...
 Яне, Яне, божа! служба!
 Нарабіў ты мне бяды!
 Ось Сарнэцкі пастараўся,
 Дагадзіў сьвятому духу!
 Ну-ж, папаўся дык папаўся,
 Як лісіца ў саладуху!
 Вось ты бога і пахваліш!..
 А бадай цябе паралюш!
 І нашто вянок чапаў я?
 О, халера... пся маць!
 Сьмех і грэх на ўсё Заслаўе!..
 І як фэст той сьвяткаваць?!
 — Кінь, пан, енчыць! глупства, пане!
 І сам Ян таго ня варты!
 Калі мёду, пан, дастане
 і сьпірытусу з паўкварты
 Ды калі мне зафундуе,—
 Дзіва, цуд я спраўлю!
 Засьпяваюць „алялюя!“
 Так касьцёл усьлаўлю.
 — Браце мілы!
 Да магілы

Не забуду—памажы!
 Вядро мёду,
 Толькі зьнішчы перашкоду,
 Сьвет мне белы разьвяжы.
 І дзьве кватры—
 Глупства, жарты:
 Гарнец зараз-жа нясу!
 Пачастую,
 Патрактую
 І засмажу каўбасу!

— Калі так, ня плач па Яну:
 Замест Яна сам я стану!
 Ці за чорта, ці за Яна,
 Абы мець мне барыш з пана.
 Але ўжо за тую справу
 Калі выпіць, дык на славу.
 — Пан Вінцэнт, мілы браце!
 Бог цябе мне пасылае!
 Хай пан бог табе заплаце,
 Матка боская, сьвятая!
 У касьцёле сьвентаянскім
 Будзеш Янам эліганскім!
 Каранован каронаю,
 Будзеш нашай абронаю!—
 Яна вынеслі, схавалі,
 Самі ўсю ноч балявалі.
 А назаўтра, чуць разднела,
 Не забыў Вінцэнт дзела:
 Від сьвятога ён прыймае,
 На падмурку стаў, як трэба,
 Вочы ўзьвёў, бы Ян, на неба,
 Руку ўгору падымае.
 — Ну, як, браце?
 — Дасканала!—
 А тымчасам сонца ўстала,
 Людзі сходзяцца ў касьцёл.
 Звон касьцельны са званіцы
 Час вітае ўжо дзяньніцы,
 Гудам коціцца вакол.
 Каля „Яна“ аж завозна.
 Тут і пана згледзіць можна,
 І кабетак-маладзіц,
 І дзяўчатак-чараўніц,
 І бабулек твар набожны,
 І ўсе ціснучца, бо кожны
 Хоча выказаць пашану,
 І ахвяры зносяць Яну:
 Хто абрус, хто палаценца,
 Хто ільну, хто рушнічок
 І цалуюць: хто ў каленца,
 Хто ў галёнку ўлепіць чмок.
 „Ян“ стаяў, не варушыўся,
 Ён трымаўся і крапіўся.
 Ліха-ж вынікла няждана:
 Мёд на вусах быў у „Яна“.
 Чуюць пчолкі—пахне мёдам,
 І на мёд яны ляцяць

І над „Янам“ карагодам
 І снуюцца і зьвіняць.
 „Ян“ пакуль што не шманае,
 Але-ж, ліхінька, пчала
 Каля вуха завіла
 І на вус яму сядзе,
 Губы лалкамі казлыча.
 „Вось хвароба“, Ян мармыча.
 „І прыстала-ж, як смала,
 Цьфу ты, чортова пчала!“
 — Божа мілы! „Ян“ злуе,
 Як-бы ён на нас плюе!—
 Кажэ ціхенька бабуля:—
 Ці ты бачыш, Фабіян?
 Ты зірні, зірні, Гануля:
 Губкі крывіць „божы Ян“.
 Божа ядыны!
 Одпусць гжэхі нашы й віны!
 Божа, бондзь мілосьціў мне гжэшнэму.

Людзі дзівяцца, глядзяць,
 Сталі божкаць, уздыхаць.
 Пчолка-ж поўзае й нібы-та,
 Хоць ты махалам махай
 — Фу!—тут фыркнуў „Ян“ сярдзіта
 Ды як крыкне: а-я-яй!
 Ото-ж, гадаўка, ўпакла,
 Каб ты-ж выдыхла была!—
 Ды з падмурку як сарвешца
 Ды як рынешца ў народ!
 Наўскапыта Ян нясецца
 Праз дзядзінец на гарод!
 А за ім парафіяне:
 — О, куды ты, пане Яне?
 Пане Яне, не ўцякай,
 Пане Яне, пачакай!
 А „Ян“, скінуўшы манаткі,
 Прэ ў каноплі без аглядкі.

Якуб Колас.

Бібліографія.

Плуг, літаратурны альманах.

Зборнік першы. Дзяржаўнае выдавецтва Украіны, 1924 г., стр. 218.

Першы зборнік творчасці суполкі сялянскіх пісьменьнікаў „Плуг“ адкрывае сабою новы этап у развіцці суполкі.

Тыздзень таму назад суполка „Плуг“ сьвяткавала другую гадавіну свайго існавання. Да гэтага часу яна яшчэ ня мела свайго ўласнага органу. Яна знаёміла грамадзянства са сваёю працаю толькі праз старонкі розных часопісяў, газет і г. д. Гэта быў няпоўны малюнак.

Альманах „Плуг“ дае поўную характэрыстыку працы плужан.

Перш усяго ў зборніку зьмешчана дэкларацыя „Плугу“. З яе мы уяўляем сабе, што „Плуг“ ёсьць арганізацыяй клясавай, што ўся творчасць плужан будзеца на сацыяльным падмурку. І сацыяль-

ныя настроі чырвонай ніткаю праходзяць праз усе творы ўдзельнікаў альманаху.

Годы грамадзянскай вайны знайшлі свой адбітак у апавяданьнях Громіва, Стафаніка, Ів. Шевченко, О. Копіленко.

Малюнкi мірнага будаўніцтва на фоне вясковага быту, поўнага яшчэ крывых грывас аджываючага і багатыя надзеі на будучыну. Усе без выключэння апавяданні даюць добры малюнак жыцця Украіны, асабліва вясковай, чарназёмнай Украіны за апошнія годы.

Цяжка было-б выбіраць з матар'ялаў, зьмешчаных у „Плугу“, лепшыя ці горшыя. Усе добрыя, усе захапляюць чытача ці зьместам, ці вобразнасцю, ці пабудоваю ці тэмпам.

Досыць сказаць, што першае выданьне „Плугу“ удалося, як ня трэба лепш.

А. З—ч.

Літаратурная хроніка.

ПА БЕЛАРУСІ.

Зборнік.

Група „Маладняк“ падрыхтавала да друку зборнік вершаў.

У зборніку прымае ўдзел 13 сяброў групы.

Зьмены ў складзе групы.

У групу прыняты поэт Гурло і прозаік Кузьма Чорны. Лічачца механічна выбыўшымі з групы Дзямідовіч і Зьмітрок Вядуля.

Філія групы ў Маскве.

Сябар групы Дубоўка атрымаў даручэнне ад групы арганізаваць з беларускіх маладняцкіх поэтаў, якіх жывуць у Маскве, філію групы „Маладняк“.

Роман „Ваўчаняты“.

Група сяброў „Маладняка“ працуе цяпер над романам „Ваўчаняты“. Роман друкуецца ў газеце „Малады Араты“. Гэта першая спроба калектыўнай творчасці ў беларускай літаратуры.

Пераклад рэвалюцыйных сьпеваў.

Сябрамі групы пераложаны на беларускую мову цэлы шэраг камсамольскіх сьпеваў. Сьпевы будуць выдадзены асобным зборнікам.

ПА УКРАЇНЕ.

Новая поэма В. Полішчука.

Украінскі поэт Валерыян Полішчук, аўтар поэмы „Ленін“, заканчвае цяпер поэму „Европа на вулкані“. За апошні час В. Полішчук закончыў поэмы „Родэн і Роза“, „Мэтэор“, „Франко в труні“ і „Пацанок“. Адначасна працуе над кіно-сцэнарыем „Велікий гріх“.

„Дынамічний льот“.

Група украінскіх літаратараў, як Полішчук, О. Копыленко, Ковалівскій, М. Доленга і др., арганізуюць новую часопіс пад назваю „Дынамічний льот“.

Першы ўсеукраінскі зьезд суполкі „Плуг“.

3-га красавіка ў Харкаве адчыніўся першы ўсеукраінскі зьезд суполкі сялянскіх

пісьменьнікаў „Плуг“. Распачынаючы сваю працу 2 гады таму назад „Плуг“ меў у сваім складзе толькі 6 чалавек. Праз 9 месяцаў „Плуг“ ужо мае 29 сяброў і 2 філіі, а к часу першага зьезду—96 сяброў і 7 філіяў.

Зьезд вітаў прадстаўнікі ровных палітычных і грамадзянскіх украінскіх арганізацый.

Выстаўка „Плуг“.

У Харкаве адчынілася выстаўка „Плуг“. На выстаўцы багата прадстаўлена творчасць плужан. Выстаўлены розныя выданні, спэцыяльна плужан, у якіх плужане прымалі ўдзел.

Пераклады з беларускай працы.

Старшыня суполкі „Плуг“ Піліпенко падрыхтаваў да друку зборнік беларускай прозы, перакладзенай на украінскую мову.

ПА РАСІІ.

Юбілей Серафімовіча.

У хуткім часе расійскія літаратурная арганізацыі будуць сьвяткаваць 35-дзёнавы юбілей літаратурскай працы вядомага расійскага пісьменьніка Серафімовіча.

Ва ўсерасійскім саюзе поэтаў.

30-га сакавіка ў Маскве ў клубе ім. Герца адбыўся агульны сход сяброў ўсерасійскага саюзу поэтаў. Старшыня саюзу Аксёнаў зрабіў даклад аб дзейнасці саюзу за мінулы год. У спрэчках была адзначана пэспешная дзейнасць саюзу поэтаў у справе профэсійналізацыі саюзу, падтрыманьня выдавецтва, арганізацыі правінцыяльных аддэлаў (12 ад.) і наладжваньня сувязі з поэтамі саюзных рэспублік. У склад новага праўленьня ўвайшлі: Аксёнаў, Грузінаў, Дышкін, Іўнеў, Кірылаў, Новікаў, Рэйзман і др.

Камсамольскі дэкламатар.

Між сябрамі групы разьмеркавана выбарка твораў для камсамольскага дэкламатара. У дэкламатар увайдучь, галоўным чынам, творы стаўрэйшых пісьменьнікаў, як Купалы, Коласа, Грамыкі і др.

Подпісывайцеся на газэту

„САВЕЦКАЯ БЕЛАРУСЬ“